

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 7 - Number: 24 p. 191-202, Summer 2023

Ming Dönemi Çin Memurluk Sınav Sistemi ve Edebi Makale Türü: “Baguwen (八股文)”* *Ming Period China’s Civil Service Examination System and Literary Genre: “Baguwen (八股文)”*

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1284741>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliř Tarihi /
Article Arrival Date
17.04.2023

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
16.06.2023

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
30.06.2023

Asya Studies

Dr. Öğr. Üyesi Sema Gökenç Gülez
Nevşehir Hacı Bektaş Veli
Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi,
Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü,
Çin Dili ve Edebiyatı ABD
gokencsema@nevsehir.edu.tr
ORCID: 0000-0002-1787-9328

Öz

Çin eğitim tarihinde bin üç yüz yıldır uygulanan memurluk sınav sistemi Çin’in eğitim sisteminin temelini oluşturmaktadır. Günümüz Çin eğitim sistemini, tarihi süreç içerisindeki gelişimini ve dönüşümünü anlamak için uygulandığı dönemden itibaren Çin’in yönetim şekli, idari yapısı ve eğitim sistemini etkileyen memurluk sınav sistemini incelemek gerekmektedir. Memurluk sınav sisteminde Ming döneminden itibaren uygulanmaya başlanan sekiz aşamalı makale sınavı (八股文), içeriğinin Konfüçyüs klasik eserlerine dayandırıldığı edebi türde yazılan bir makale türüdür. Sekiz aşamalı makale sınavı, adayların sınırlı sayıda karakter kullanarak makale konusunu güçlü ve bilge bir üslup ile ifade etmesini gerektiren ve sınavda belirtilen katı kurallar çerçevesinde klasik eserlere atıfta bulunulması gereken yazılı bir sınav türüdür. Makalenin sekiz aşaması bulunmakta ve adaylar sınav formatı doğrultusunda her aşamada kurallara bağlı kalarak makaleyi tamamlamaları gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı; Çin’in memurluk sınav sisteminin Çin tarihindeki yeri ve önemini ve Ming dönemi memurluk sınav sistemini ele alarak, bu dönemden itibaren uygulanan sekiz aşamalı makale sınavı konu içeriği, formatı, sınav kuralları, aşamaları ve içerdiği anlamı incelemektir. Bu amaçla araştırmada Çin’in memurluk sınav sistemi ve Ming dönemi sekiz aşamalı makale sınavı ile alakalı veri toplamak amacıyla China Academic Journals veri tabanından yararlanılmış ve ayrıca açık kaynaklar ve bu alandaki kitaplardan bilgi edinerek, metin tarama, içerik analizi yöntemlerine başvurulmuştur. Söz konusu sınav, memurluk sınav sistemini geçmeyi daha da zorlaştırdığı ve sert kurallara sahip olduğu için uygulandığı dönemden itibaren birçok eleştiriye maruz kalmış, buna rağmen uzun bir dönem uygulanmaya devam etmiş, modern dönemde Çinlilerin Çince ve İngilizce dillerinde makale yazım üsluplarını etkilemiştir.

Anahtar Kelimeler: Çin Memurluk Sınav Sistemi, Ming Hanedanlığı Memurluk Sınavı, Baguwen, Sekiz Aşamalı Makale

Abstract

The civil service examination system, which has been applied for one thousand three hundred years in the history of Chinese education, forms the basis of China’s education system. In order to understand today’s Chinese education system, its development and transformation in the historical process, it is necessary to examine imperial examination system, which has affected China’s government, administrative structure and education system from the time it was implemented. The eight-legged essay exam (八股文) which has been implemented in the civil service examination system since the Ming period, is a type of literary article in which the content is based on Confucius classics. It requires candidates to express the topic of the essay in a strong and wise manner using limited characters and must refer to classics with the framework of the strict rules specified in the exam. The article has eight stages and candidates must complete the article in accordance with the exam format and rules. The aim of this study; discuss the importance of China’s civil service examination system in Chinese history and the Ming Dynasty civil service examination system and examine the eight-legged essay exam subject, format, exam rules, each process of article and the meaning of the relevant exam. For this purpose, CNKI database was used to collect data about China’s civil service examination system and eight-legged essay examination, and also by obtaining information from open sources and books in this field, text scanning and content analysis methods were used. Although the exam caused the civil service exam even more difficult and having strict rules and was criticized since the time it was implemented, it continued to be applied for a long time, and it affected the writing styles of the Chinese in Chinese and English languages in the modern period.

Keywords: Chinese Imperial Examinations System, Ming Dynasty Civil Service System, baguwen, eight-legged essay

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Gökenç Gülez, S. (2023). Ming Dönemi Çin Memurluk Sınav Sistemi ve Edebi Makale Türü: “Baguwen (八股文)”. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 7(24), 191-202.

* “COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” beyanları: Bu makale için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu makale, İntihal.net tarafından taranmıştır. Bu makale, Creative Commons lisansı altındadır. Bu makale için etik kurul onayı gerekmemektedir.

GİRİŞ

Çin eğitim tarihini şekillendiren ve temelini oluşturan en önemli etkenlerden birisi şüphesiz ki dönem imparatorluğunun memurları hanedanlıkta görev yapmak üzere seçme yöntemidir. Bu yöntem Çincede “keju (科举)” olarak adlandırılan memurluk sınav sistemidir. Memurluk sınavı dünyadaki liyakate dayalı ilk sınav sistemidir (Hu, 1984). Çin’in memurluk sınav sistemi geleneksel Çin eğitim sistemi ile yakından ilişkili olup Çin kültürüne özgü, temeli imparatorluğun memuriyet için aday seçimine dayanan bir sınav sistemidir. Memurluk sınavının kökeni Song Hanedanlığı (宋朝, 960-1279) döneminde Jinshi (进士) saray sınavının başladığı zamana dayanıyor olsa da bu sınav sistemi asıl olarak Tang Hanedanlığı (唐朝, 618-907) döneminde geliştirilmiştir. Tang Hanedanlığı Xin Tang Shu (新唐書) kayıtlarında: “Her kış seçkin adaylar hem merkezi hem de yerel resmi eğitim kurumlarında düzenlenen sınav sonuçlarına göre seçilir ve Devlet İşleri Bakanlığındaki ilgili bölüme gönderilir. Farklı alanlarda birçok farklı teste tabi tutulur (Gu, 2006: 178)” şeklinde geçmektedir.

Memurluk sınav sistemi Çin İmparatorluğu büyüdükçe, benzer kültürlerin paylaşıldığı yerler olan *Sinic Zone* bölgesi olarak adlandırılan (Fairbank, 1968) Kore, Japonya, Vietnam gibi ülkelere yayılmıştır. “Çin’in 605 yılında ilk kez uyguladığı bürokrasi sınavları, yedinci yüzyıldan itibaren Japonya’da, 958 yılında Kore’de, 1075 yılında ise Vietnam’da uygulanmaya başlanmıştır (Kaçer ve Kaçer, 2018: 718).” Bu sınav sistemi en uzun süre Kore’de ve daha sonra Vietnam’da uygulanmıştır. 16. yy. sonlarında, Çin’in memurluk sınav sistemi Avrupalı bilginlerin de dikkatini çekmiş ve Roma Katolik tarikatı üyeleri Cizvit misyonerlerinin çalışmaları ile Fransa, Almanya, Birleşik Krallık’a ve daha sonra Amerika’ya kadar yayılmıştır (Higgins & Zheng, 2002; Miyazaki, 1976). Sınav 1905 yılında yürürlükten kaldırılana kadar uzun yıllar boyunca uygulanmaya devam etmiştir.

Memurluk sınavının farklı ve zorlu formatı ile dikkat çeken sınav türü ise “sekiz aşamalı makale” olarak adlandırılan “*baguwen* (八股文)” makale türüdür. Ming Hanedanlığı döneminden itibaren uygulanmaya başlanan sekiz aşamalı makale, sekiz aşamada edebi türde makale yazma sınavıdır. Sınav içeriği, formatı, belirlenen kurallar gibi birçok sebepten ötürü eleştiriye maruz kalan bu sınav türü Çin eğitim sistemini ve Çinlilerin makale yazım üslubunu etkilemiştir.

Çin eğitim düşüncesini ve tarihini toplumsal açıdan derinden etkilemiş olan memurluk sınavının bir kolu olan, ortaya çıktığı ve uygulandığı dönem ve sonrasında sıklıkla adından söz ettiren *baguwen* makale yazma sınavının araştırılması Çin’in eğitim tarihi, eğitim sistemi, idari yapısı ve kültürüne olan etkilerini anlamak açısından oldukça önemlidir. Çalışmada metin tarama, içerik inceleme ve metin analizi araştırma yöntemlerine başvurulmuş, bulgular Çince, İngilizce ve Türkçe dillerinde yapılmış olan çalışmalardan toplanan verilerden elde edilmiştir. Bu bağlamda, çalışmada Çin’in memurluk sınav sistemi tarihsel süreç içerisinde ele alınarak, Ming dönemi memurluk sınav sistemi incelenecek ve ardından sekiz aşamalı makale formatı, sınav içeriği, sınav kuralları ve her bir aşamanın içeriği gibi konular ele alınacaktır. Aynı zamanda çalışmada; sekiz aşamalı makale türünün ortaya çıkış nedenleri, edebi türde makale yazma sınavının memurluk sınav sistemini ne yönde etkilediği, makalenin sekiz aşamada yazılmasının ne anlama geldiği, sınav içeriğinin klasik eserlerle sınırlandırılmış olmasının neyi ifade ettiği ve bu sınav türünün uzun dönem uygulamada kalma nedenleri gibi araştırma sorularına cevap aranacaktır.

Çin Memurluk Sınav Sisteminin Tarihsel Gelişimi

Antik dönemde hanedanlığın memur seçme ve atamalarında dikkate aldığı en önemli özellik sınav katılan kişinin sahip olduğu yeteneğidir. Bu dönemde hanedanlıkta veraset sistemi prensipte devam etmiş, ancak yetenekli kişilere verasetle göreve gelen kişilerin görevleri de verilmiştir. Memuriyet sınavının halka açık olması gerektiği ve soylu sınıf dışında, halkın ve sıradan insanların da memur olması fikri, Çin eğitim sistemini etkileyen Konfüçyüs’ün (孔子, MÖ 551-479) bu durumu kabul ettirip Savaşan Beylikler Dönemi’nde (战国时期, MÖ 475-221) hukuka riayet eden düşünürleri ikna etmeyi başarana kadar yerleşmemiştir. Konfüçyüs, memurluk sınav sistemi ile devlete hizmet için nitelikli ve yetenekli kişilerin seçilmesi gerektiğini savunmuştur. Bu sebeple Konfüçyüs bu kişilerin devlete hizmet etmeleri için nasıl seçileceği konusuyla yakından ilgilenmiştir. Çünkü Konfüçyüs hanedanlıkta memur olarak görev yapacak yetenekli kişilerin yönetici sınıf için örnek teşkil edeceğini ve davranışlarının yönetim sınıfı tarafından taklit edileceğini düşünmüştür.

MÖ 221 yılında kurulan Qin Hanedanlığı (秦朝, MÖ 221-MÖ 206) ile birkaç yüzyıldır devam etmekte olan çok beylikli sistem sona ermiştir. Bu sistemde toplum, ekonomik ve siyasi anlamda bir

takım hızlı değişimler geçirmiştir. Han Hanedanlığı (汉朝, MÖ 206-MS 220) dönemi ilk imparatoru Gaozu (高祖, MÖ 202-MÖ 195) Qin hanedanlığı dönemindeki despot yönetime şiddetle karşı çıkmış, tahta çıkmasının ardından ilk adım olarak Qin Hanedanlığı dönemindeki sert kanunları ortadan kaldırmış ve yerine halk tarafından desteklenen yeni bir yönetim kurmuştur. Daha sonra Han Hanedanlığı döneminde yetenekli ve ahlaki açıdan nitelikli kişileri memur olarak çeşitli devlet kademelerindeki pozisyonlara atamak amacıyla bir dizi kurum kurulmuştur (Lin, 1977: 509). Alman Sinolog Eberhard, Han Dönemi'nin ilk imparatoru Gaozu'dan bahsederken onun muhtemelen asilzade olmadığını, devleti nasıl idare edeceğini bilmediğini, bu nedenle krübeli generalleri görevden alıp, akrabalarına ve taraftarlarına görevler ve beylikler vermesiyle karışık bir idarenin ortaya çıktığını ve “genrty” denilen hem mülk sahibi hem de memur ve âlim olan sınıfın oluştuğunu belirtmiştir (Eberhard, 1995: 85-86).

Han döneminde yetenekli kişiler Chaju (察举) olarak adlandırılan klasik eser sınavı doğrultusunda seçilip memur olarak atanmaya başlamıştır. Chaju, Han dönemindeki sınav sistemini tanımlamak için kullanılan bir terim olmasının yanında, klasik yazın bilgisini de ölçen bir sınavdır.

Batı Han Hanedanlığı (西汉朝, MÖ 206 - MS 25) imparatoru Han Wu Di (汉武帝) döneminde her yıl “hürmetkâr ve dürüst” olan insanların memur olarak işe alınması bu dönemde dikkat çeken uygulamalardan biri olmuştur. Han döneminde yapılan mingjing (明经) adlı klasik eser sınavı, Konfüçyüs klasiklerini okuma, anlama ve yorumlama aşamalarından oluşmaktadır. Bu sınav; hukuk (mingfa, 明法), hürmetkârlık (zhixiao, 治孝), korelatif teorileri öğrenme (ming yin-yang cai, 明阴阳才), astroloji bilgisi (yutao, 于涛) gibi konuları içermektedir. “Yönetim için klasik eserlerin önemi, vazgeçilmez oluşu, ancak tarih ve kültür bilgisi ile güç sahibi olunabileceği inancı, Han Wu Di'nin danışmanlarını sınav yoluyla seçmesine dayanmaktadır. Bu uygulama Sui Hanedanlığı döneminde daha yaygın bir şekilde kabul görmeye başlamıştır (Avcı, 2017: 14).”

Sui Hanedanlığı (隋朝, 581-618) dönemi memurluk sınav sisteminde, yazılı olarak yapılan ve sadece üst düzey memurları seçmek için kullanılan Jinshi (进士) adında bir başka sınav daha ortaya çıkmıştır. Jinshi sınavı, içeriği edebi eserler, şiirler, makaleler ve kompozisyonların yazılmasından oluşan Çin eğitim tarihine önemli etkileri olan bir sınavdır.

Tang Hanedanlığı döneminde uygulanan memurluk sınav sisteminde, Sui dönemindeki sınav uygulamalarına devam edilmiş, klasiklerin yanında sınav içeriği olarak yazın (mingshu, 明书), matematik (mingsuan, 明算), hukuk (mingfa, 明法) gibi yeni konular da eklenmiştir. Sınavlarda başarılı olan adaylar genelde başkent devlet okulundan mezun olan öğrenciler olmuş ve bu öğrenciler shengtu (生徒) olarak adlandırılmıştır (Wu, 1997: 39-44). Bu dönemde düzenlenen sınavlar, katılmak isteyen tüm bilginlere açılmış, başkent devlet okulundan mezun olan adaylar da dâhil olmak üzere, herhangi resmi geçmişi olmayan adayların da sınava katılmalarına izin verilmiştir. Bu sebeple, Tang Hanedanlığı döneminde memuriyete ait geçmişi olmayan birinin sınava girmesine izin verilmesi önemli bir gelişmedir. Ancak bu gelişme yine de Tang döneminde sınava girenlerin çoğunlukla aristokrat statüsünde olan soyluların oğulları olduğu gerçeğini değiştirmemiştir. Tang Hanedanlığı dönemi ortaları ve 9. yüzyıldan sonra, aristokratik geçmişi olmayan adaylar resmi makamlarda görülmeye başlamışlardır (Lee, 2000: 133). Bu dönemde belirtilen sınavlara ek olarak Wu Ze Tian'in (武则天, 624-705) at binme, okçuluk ve yay kullanma becerilerini önermesi sonucunda askeri sınav sistemi (武举) ortaya çıkmıştır. Bu sınavda başarılı olan adaylar (乡贡) arasından seçilenlere dövüş sanatı eğitiminin verilmesi kararlaştırılmıştır. Aynı zamanda eyalet sınavı adaylarının katılabildiği askeri memur sınavının içeriğinde at binme, okçuluk ve dövüş sanatları yer almış ve bunun sonucunda yeni bir sınav sistemi geliştirilmiştir (Avcı, 2017: 14).

Tang Hanedanlığı dönemindeki memuriyet sınavı toplamda on iki sınav konusunu içermektedir. Bunlardan altısı sıklıkla sınavlarda sorulan konulardır (Li, 1991: 4-109). Söz konusu altı sınav konusundan ilki, sınavlarda başarılı olan adayların yetenekli ve dâhi (xiuca, 秀才) olarak adlandırıldığı ve sınavda beş politika makale tartışmasının (ce, 策) test edildiği sınavdır. Bu sınav en zor konu içeriğine sahip sınavlardan biri olması sebebiyle, adaylardan sadece birkaçı sınavı başarıyla geçebilmiştir. Sınav, hanedanlığın ilk yıllarında uygulanmaya başlanmış, ancak daha sonra 651 yılında uygulamadan kaldırılmıştır. İkincisi, mingjing (明经) olarak adlandırılan klasik eser sınavıdır. Bu sınav, adayların klasikleri okuması, yorumlaması ve açıklamasına dayanmaktadır. Adayların farklı türdeki klasik eser bilgileri test edilir. Bu klasik eserler; Törenler Klasığı (禮記), Zuo Zhuan Klasığı (左傳), Şiirler Klasığı (詩經), Zhou Li Klasığı (周禮), Değişimler Klasığı (易經), Belgeler Klasığı (書經), Gongyang Zhuan Klasığı (公羊傳), Guliang Zhuan Klasığı (穀梁傳) eserleridir. Üçüncüsü, saray sınavlarından biri olan

Jinshi (进士) sınavıdır. Bu sınav Çin sınav sistemindeki en önemli sınavdır. Jinshi terimi, daha sonra sınavlarda başarılı olan ve en üst düzey memurluk sınıfına verilen isim olarak kullanılmıştır. Tang dönemi Jinshi sınavı konu içeriğinde beş politika tartışması, makale sorusu ve klasiklerden bir kaç ezber sorusu yer almaktadır. Sonraki dönemlerde adayların çağdaş tarzda şiir yazma yetenekleri ölçülmüştür. Nitekim Tang döneminde şiire önem verilmektedir ve Jinshi sınavında başarılı olan adayların şiir yazma yeteneklerinin test edilmesi, adayların toplumdaki entelektüelleri en iyi şekilde temsil etmeleri gerektiği düşüncesinden kaynaklandığı şeklinde değerlendirilebilir. Dördüncüsü, Tang dönemi yasalarına ait bilgileri ölçen sınavdır. Bu sınav mingfa (明法) olarak adlandırılmaktadır. Bu sınavda Tang Hanedanlığı dönemi yasalarını içeren Tang Yasaları'ndaki (唐律) yönetmelikler, yasalar ve düzenlemelerle ilgili sorular sorulmuştur. Beşincisi, yazma yeteneğinden ziyade, daha çok yazı ve yazın bilgisinin ölçüldüğü mingshu (明书) sınavıdır. Bu sınavda adayların Çince karakterleri doğru kullanımı ve yazım bilgisi ve yeteneği ölçülmüştür. Altıncısı ise matematik alanından mezunlara yönelik yapılan mingsuan (明算) olarak adlandırılan matematik sınavıdır. Adaylardan genel klasik bilgisi talep edilmemekle beraber bunun yerine matematikle ilgili bilgilerin ölçüldüğü bir sınavdır (Lee, 2000: 137-138).

Song Hanedanlığı dönemine geldiğinde memurluk sınav sisteminde önemli değişiklikler olmuştur. İlk başlarda sınavlarda test edilen birçok konu başlığı varken, Wang Anshi'nin (王安石) kanun ve sınav kurallarında değişiklik yapmasının ardından, test konularının içeriği değişmiştir. Sınav içerik olarak sadece Jinshi konularını kapsayacak şekilde şekillendirilmiştir. Sima Guang (司马光, 1019-1086) yönetimde iken, Jinshi konularını iki bölüme ayırmıştır. Bu bölümlerden ilki Konfüçyüs klasikleri, diğeri ise şiirlerden oluşmaktadır.

Song dönemi başlarında oluşturulan saray sınavında üç aşamalı sınav sistemi uygulamaya konulmuştur. Bu dönemdeki üç aşamalı sınav; eyalet, bölüm ve saray sınavları olarak sınıflandırılmıştır. Eyaletin memurluk ofisine kayıt olan adaylar en düşük seviye testine tabi tutulmuşlardır. Test genellikle sonbahar döneminde yapılmakta ve bu testten geçenler bahar döneminde ikinci seviye sınavına girmek üzere başkente sevk edilmiştir. İkinci seviye test ise Törenler Departmanı tarafından uygulanmakta ve testi geçenler ise doğrudan imparatora önerilmektedir. Daha sonra imparator bizzat kendisi sarayda bir sınav yapmaktadır. İmparatorun son aşamaya gelen adaylara uyguladığı bu sınav, memur olma yolundaki son aşamadır. Bu aşamadan sonra adaylardan hiç kimse elenmemekte, imparator sadece bizzat sınav yaptığı adayları notlandırarak yeteneklerine göre ayırmaktadır.

Song Hanedanlığı döneminde sınav sisteminde yapılan bir başka değişiklik ise sınavın düzenlenme sıklığıdır. Bu dönemde memurluk sınavlarının üç yılda bir yapılmasına karar verilmiştir. Aynı zamanda bu dönemde sınavlara dair alınan en önemli kararlardan birisi de sınav içeriği konularının azaltılmasıdır. İlk olarak bu dönemdeki sınavlarda Dört Kitap ve Beş Klasik yanında, İlkbahar ve Sonbahar Yıllıkları, Tarih Kayıtları, Yasa Kayıtları eserleri sorulmuştur. İkinci soru türünde ise adayların klasikleri okuyup okumadıklarını test edebilmek amacıyla ezbere dayalı sorular sorulmuştur. Diğer soru türü ise politika tartışmalarını içeren sorulardır. Bu sınavlar Tang dönemindeki sınavlar ile aynı olup ce (策) olarak adlandırılmaktadır. Song dönemi sınav içeriklerindeki en önemli değişiklik jing (经) olarak adlandırılan klasiklerin anlamlarını açıklama ve yorumlamaya dayalı soruların sorulmasıdır.

Liao (辽朝, 916-1125), Jin (金朝, M.S. 265-420) ve Yuan (元朝, 1280-1368) Hanedanlıkları dönemlerinde temel olarak Çinli entelektüelleri hanedanlığa hizmet etmeleri amacıyla işe almak için sınav sistemi benimsenmiştir. Liao Hanedanlığı 918'de Konfüçyüsçü eğitim kurumlarını tanıtmıştır. Hükümet sınav sisteminde, Tang dönemi sınav sistemi uygulamasını model olarak almıştır. 941 yılına kadar, memurluk sınavı benimsenmiştir. 11. yy başlarında sınavlarda başarılı olan adayların sayısı önemli ölçüde artmıştır.

“Moğol, Ming ve Mançu Hanedanı dönemleri içeriğin zorlaştırılması, uygulama ve değerlendirmede yaşanan problemler gibi sebeplerle, sınav güç ve etkisinin azaldığı dönemler olarak kabul edildiği ifade edilmektedir (Avcı, 2017: 14).”

Ming Dönemi Memurluk Sınav Sistemi

Eğitim ve öğretim, geç imparatorluk döneminde genellikle okuryazar bir kişinin üretmesine dayalı iken, çok daha az okuma yazma bilen ya da okuma yazma bilmeyen sıradan insanların ise eğitim faaliyetleri ile sosyalleşmesi anlamına geliyordu. O dönemde toplumun üst statüsünden olan seçkinler ve halk arasındaki ilişki çoğunlukla siyasi kargaşalardan olumsuz yönde etkileniyordu. İmparator, hanedanlıkta sayıca çok olan eğitim almamış insanların ilgili öğretimi esaslarına ve ritüellere aykırı

davranışlar sergileyerek bu davranışların halk arasında yayılmasından endişe ediyordu. Bu bağlamda Ming Hanedanlığı (明朝, 1368-1644) döneminde yaşamış Çinli filozof ve devlet adamı Wang Yangming (王阳明, 1472–1529) ve onun takipçileri halk için daha önce hiç olmadığı kadar geniş çapta olan okullar ve akademiler açmıştır (Elman, 2013: 35-36).

Ming Hanedanlığı döneminde hanedanlığın kurucusu imparator Hongwu (洪武) memurluk sınavını savunanlar arasında yer alıyordu. İmparatorun halkın ideolojisini kontrol etmek amacıyla yazdığı çoğu ferman ve bildirimler içerik olarak Konfüçyüsçü eğitim anlayışını savunduğunu gösterir nitelikteydi. İmparator Hongwu düzenlenen bu sınav aracılığıyla Konfüçyüsçü düşünürleri resmî kurumlarda istihdam etmenin güç uğruna elit arzularını tatmin edeceğini düşünüyordu. Aynı zamanda, onların düşüncelerini kontrol ederek devlete olan bağlılıklarını da kazanacakları düşüncesine sahipti. Bu dönemde İmparator Hongwu sınav kurumlarında önemli değişiklikler yaparak, hanedanlığı ve çevresini entelektüeller, özellikle de Konfüçyüsçü âlimler ile kuşatmayı amaçlamıştır. İmparator 1370 yılında ilk sınavın düzenlenmesi emrini vererek sınava katılanların teorik anlamda başarılı olmalarının da ötesinde arzuladıkları hedeflere ulaşmalarını amaçlamıştır (Lee, 2000: 159).

Ming Hanedanlığı döneminde klasik eğitime önem verilerek, klasiklerin öğretilmesi imparatorluk çapında yaygın bir sınav müfredatı haline gelmiştir. Memurluk sınav sistemi uygulaması ilk kez Ming döneminde ilçelere ve köylere kadar ulaşmıştır. Bu dönemden önce sınav müfredatında çoğunlukla şiire odaklanılmıştır. Ancak, 1370 ve 1371’deki eyalet düzeyindeki sınav müfredatında şiirin yer alması sona ermiştir. Yeni müfredat içeriğinde şiirden ziyade Dört Kitap ve Beş Klasik (四书五经) üzerine klasik makaleler yazılması yer almıştır. Müfredatta şiirin tamamen kaldırılması 1370’ten 1756’ya kadar sürmüştür. Bu süreçte müfredatta yer alan edebi makale yazma sınavında şiir ile alakalı sorular sorularak eski ve yeni müfredat içeriği dengelenmeye çalışılmış, ancak sınav politikası şiirin popülaritesini hiçbir zaman engelleyememiştir.

Ming döneminde eğitim, okuma yazma bilen kişiler, köylüler, zanaatkarlar ve tüccarlar arasında rütbe ve statü sırasına göre esas alınmıştır. Bu dönemde ilk kez tüccarların oğullarına yasal olarak sınavlara katılma hakkı verilmiştir. Hanedanlık sınavına katılma hakkı sadece Klasik Çince okuryazarlığı olan adaylarla sınırlandırılmıştır. Bu sebeple, oğlunu devlet hizmetine memurluk sınavı için hazırlamak ve bu sayede resmi ve askeri statü elde etmek isteyen ailelerin sorumluluğu haline gelmiştir. Aileler statülerini yükseltmek amacıyla oğullarını memurluk sınavına hazırlanmaya odaklanmıştır (Elman, 2013: 369). Gerçekleştirdikleri ticari faaliyetlerden dolayı belirli bir mal varlığına sahip olan tüccarlar hem toplumdaki statülerini yükseltmek, hem de var olan servetlerini arttırmak amacıyla oğullarının hanedanlıkta görev yapmalarını arzu etmiş ve bu yönde oğullarını memurluk sınavına hazırlamışlardır. Dolayısıyla, memurluk sınavı bu dönemde toplumun farklı kademelerinde bulunan kişiler tarafından statü ve rütbe kazanmanın ve aynı zamanda buna bağlı olarak zenginleşmenin de bir yolu olarak görülmüştür. Nitekim Ming ve Qing dönemlerinde bir ailenin sahip olduğu ticari zenginlik ve toprak zenginliği kişinin yüksek eğitim durumu ile yakından ilişkilendirilmiştir.

Ming döneminde sınav içeriği hükümet tarafından sıkı bir şekilde kontrol edilmiştir. Sınavlarda sorulacak soruların içerik girdisi nispeten şeffaf olmakla beraber müfredat çok az değişme eğiliminde olduğundan adaylar ve öğretmenler müfredata her zaman erişebilmişlerdir. Sınav içeriği ise zamanla değişikliğe uğramıştır. (Bakınız Tablo: 1)

Tablo 1: Ming-Qing Dönemi Memurluk Sınavı Test İçeriği¹

Sıra	Ming Hanedanlığı (明朝, 1368-1644)	Qing Hanedanlığı (清朝, 1644-1911)
1	Konfüçyüs klasikleri Dört Kitaptan (四书) üç soru, Beş Klasikten (五经) dört soru sorulmaktadır.	Dört Kitaptan üç makale ve beş karakterli şiir yazma sorusu sorulmaktadır.
2	Adayların özel bir konuya dair makale yazması ve beş farklı yorum yapması gerekmektedir.	Adaylardan Beş Klasiğin her birine dair farklı makale yazması istenmiştir.

¹ Tablonun oluşturulmasında O’Sullivan ve Cheng’in “Lessons From The Chinese Imperial Examination System” başlıklı çalışmasından yararlanılmıştır (O’Sullivan ve Cheng, 2022: 6).

3	Tarih ve güncel olaylarla alakalı beş farklı soru sorulmaktadır.	Edebi klasiklerden derlenen özel konuların yorumlanması ile ilgili beş soru sorulmaktadır.
---	--	--

Sınav sistemi yıllar içinde birçok değişikliğe maruz kalmasına rağmen, dâhil edilen soru türlerinde (örneğin; şiir, kafiye-düzyazı, deneme) çoğunlukla politika konularına odaklanılmıştır (Elman, 2000). Politika odaklı makale yazma soruları hükümet politikaları ve güncel veya tarihsel olaylar hakkındaki görüşlerle ilgili genişletilmiş yanıtları ortaya çıkarmayı amaçlamıştır (Jin, 1990; Liu & Li, 2004; Lu, 2005; Zhang, 1993). Makale konuları; klasik çalışmalar, yerel yönetim, ekonomi, ulusal savunma, tarih, felsefe ve dünya siyaseti dâhil olmak üzere geniş bir çalışma yelpazesini kapsamaktadır (Cheng, 2010; Elman, 2000).

581-1905 yılları arasında yürürlükte olan memurluk sınavı 1300 yıl boyunca uygulanmıştır. 1906 yılında Qing Hanedanlığı döneminde 1905'te imparatorluk fermanının yayınlanmasının ardından uygulama sona ermiştir. Bu dönem imparator Guangxu'nun otuz birinci yönetim dönemine denk gelmektedir. 1905 yılından sonra Çin'de eğitim reformu ile beraber sınavlar kaldırılmıştır. Bu durumda ülke batı tarzı fikirleri, teknoloji ve kurumları benimsemek için yeni tanımlanmış ulusal hedeflere yönelmiştir. Hanedanlık birliğinin yerini ulusal birlik düşüncesi almıştır. Çoklu etnik kökene sahip Mançu İmparatorluğunun yerini 1912'de kurulan Çin Cumhuriyeti almıştır.

Sekiz Aşamalı Makale Sınavı: “Baguwen (八股文)”

Ming dönemi memurluk sınavlarının öne çıkan özelliklerinden birisi sınav içeriğinde “baguwen, 八股文”) olarak adlandırılan sekiz aşamalı makale yazma sınav türünün yer almasıdır. Sekiz aşamalı makale sınavı Ming Hanedanlığı döneminden itibaren memurluk sınavı kapsamında adaylara sorulan edebi türde makale yazma sınavıdır (Sun, 2019: 22). Çince de ba (八) sekiz anlamına gelirken, gu (股) kemik anlamına gelmekte ve wen (文) ise yazı, metin anlamına gelmektedir.

Sekiz aşamalı makale sınavı hanedanlıkta memur olmak isteyen adayların geçmesi gereken zorunlu bir köprü niteliğindedir. Tarihte, Çin'de uygulanan memurluk sınav sistemine dair yapılan tüm reform ve değişiklikler sınavı adaletli ve hakkaniyetli bir çerçevede gerçekleştirmek üzere yapılmıştır. Sınav sisteminde adayları seçme amacından da öte eşitlik ve adil olma ilkelerine son derece önem verilmiştir. Bu sebeple, sekiz aşamalı makale yazma sınavı memurluk sınavında eşit ve adil olmayı sağlamanın bir yolu olarak da ortaya çıkmıştır. Sınav kâğıtlarına müdahale edilecek faktörlerin ortadan kaldırılması, sınav sisteminin adil olmasındaki en önemli noktadır. Sınavda sert kurallar uygulanması, makale metninin objektif olarak ölçülmesi ve aynı zamanda nesnel bir şekilde değerlendirilmesi ve son olarak sınav puanlamasının standartlaştırılması sınavın adil bir şekilde değerlendirilmesini sağlamıştır (Xu, 2016: 6).

Ming döneminde yerel sınavlarda adaylar üç aşamalı teste tabi tutulmuşlardır. İlk sınav, Dört Kitap ve Beş Klasik üzerinedir. Sınava katılan adaylardan Dört Kitap ve Beş Klasik üzerine sekiz aşamalı makale yazmaları istenmiştir. İkinci sınav, politika tartışması hakkında olup, hükümet dokümanları, kararname, pankartlar ve beş yasal yargılar üzerine üç türde makale yazımı üzerinedir. Üçüncü sınav ise yine politika tartışması (ce, 策) üzerine makale yazımına yönelik sınavdır (Lee, 2000: 163).

Sınava katılan adayların sekiz aşamalı makale yazabilmesi için çok sayıda klasik eser okumuş ve beşeri bilimlerde kendisini eğitmiş olması gerekmektedir. Aynı zamanda bu türde bir makale yazmak için kişinin öne sürülen bir konuda meselenin özünü güçlü ve bilge bir dil kullanarak ifade etme yeteneğini geliştirmesi gerekmektedir (Xu, 2016: 5). Japon araştırmacı Mitsuiishi Zenkichi Çin tarzı bilgeliği ya da Çin edebiyatçıların yetiştirilmesini üç farklı açıdan değerlendirmekte ve bunlardan ilkinin, dört yüz elli bin karakterden oluşan Dört Kitap ve Beş Klasik metinlerini ezberlemek, ikincisi tarih bilgisine sahip olmak ve üçüncüsü de şiir ve nesir yazmak olduğunu dile getirmektedir. Zenkichi'ye göre bu üç faktör tam olarak memurluk sınavında klasik eserler bilgisi, makale ve şiir yazımı için gerekli olan bilgileri sağlamaktadır (San Shi, 1999: 22). Bu da memurluk sınavını geçmenin yolunun klasikleri okumak ve ezberlemekten geçtiğini göstermektedir. Nitekim memurluk sınavının uygulandığı dönemlerde Dört Kitap ve Beş Klasik eserlerine vâkıf olan ve bu alanda uzman olan bir kişi eyalet, ilçe sorumlusu ve yargıç gibi farklı yetkin görevlere de atanabiliyordu. Klasikleri öğrenmek bu avantajları sağlarken aynı zamanda hanedanlıkta memur olabilmenin kapısını da açan bir anahtar mahiyetindeydi.

Sekiz aşamalı makale konuları kati şekilde Dört Kitap ve Beş Klasik ile sınırlandırılmıştır. Aynı zamanda konu içeriğinin yorumlanması, klasiklerden alınan alıntılarının anlamlarının güçlü ve bilge bir

üslup ile ifade edilmesi ve içerikte Neo-Konfüçyanist düşünürlerin (özellikle Zhu Xi, 朱熹) yazılarına dayandırılması gerekmekteydi. Sekiz aşamalı makale yazma kuralları adayın bağımsız düşüneceği ya da hareket edeceği bir alan sunmamakta, makale yazım sürecinde adım adım takip edilecek ilkeler ve ihlal edilmemesi gereken kurallar bulunmaktaydı. Sınavda belirli katı kuralların olması, oluşturulmuş sabit bir format olmasından dolayı adayın bağımsız bir şekilde hareket edememesi, makaleyi yazan adayın belirlenen kurallara dışına çıkamaması ve adayın Dört Kitap ve Beş Klasik eserlerini adı gibi ezberlemesi ve bunları akıcı ve güçlü bir üslup ile ifade etmesi bu sınavı zor kılan faktörler arasında yer almaktadır.

Sınavın formatı başlangıçta Song Hanedanlığı döneminde tasarlanmış ve Ming Hanedanlığı döneminde uygulanabilir standart format haline gelmiştir. Bu dönemde uygulanmaya başlayan bu sınav türünde adaylardan sekiz aşamada biçimlendirilmiş ögeyi içeren makale yazmaları istenmiştir. Sekiz aşamalı makale sınavının içeriği zamanla şiirden, nesir ve denemelere kaymıştır. Sınav içeriği sert bir biçimde uygulandığından ve aynı zamanda memurluk sınav sistemini daha da zorlaştırdığından sekiz aşamalı makale en çok tartışılan geleneksel Çin retoriği olmuştur. Aynı zamanda sekiz aşamalı makale antik dönemden günümüze biçim gereği katı kurallara sahip olmasından dolayı da sert bir şekilde eleştirilmiştir. Qin Lei, sekiz aşamalı makale sınavının yararından çok zararı olduğunu, adayların düşüncelerini belli bir kalıba sokarak kısıtladığını ve aynı zamanda toplumun yaratıcılığını öldürerek okuyan ve aydın kesimin belirlenen katı kurallar ve format çerçevesinde tamamıyla bu sınava odaklanmalarına sebep olduğunu düşünmektedir. Öyle ki, o dönemde hanedanlıkta memur olmak isteyen birçok kişi, söz konusu makale sınavının Dört Kitap ve Beş Klasik eserleri ile sınırlandırılmış olmasından dolayı bu eserleri okumuş ve bunların dışındaki diğer bilgi kaynaklarını gereksiz görmüştür. Nitekim hanedanlıkta memur olmak bu sınavda başarılı olmaya bağlıdır (Qin, 2015: 354). Öte yandan, belirli ve kesin kurallarla kalıplaşmış makale yazma sınavı sınava katılan adayların yaratıcılığını baltalaması sebebiyle dönem edebiyatına zarar vermiştir. Çünkü adayların sınırlı karakterler kullanarak ve katı kurallara bağlı kalarak yenilikçi makaleler yazması çok zordur. Bu sebeple sekiz aşamalı makalelerin Çin edebiyatındaki yeri şiirler kadar etkili olmamıştır. Ancak sınavın ortaya çıkışı ve amacı adayın birey olarak kendisini ifade etmesi değil, ülkenin her kademesindeki idari birimler için yetenekli kişileri seçmektir. Bu sebeple bu sınavda yazarın yaratıcılığında ziyade, asıl olarak adayın sınav kapsamında yazdığı makalede klasik eserlerin düşüncelerine yer vermiş olmasına, kurallara uymasına ve benzer makaleler arasında öne çıkarak düşüncesini bilge bir üslup ile ifade etmesine bakılır (Sun, 2019: 22).

Aşağıdaki tablo, *Baguwen* makale sınavının sekiz aşaması, her aşamada adayın yazması gereken içerik, dikkat etmesi gereken hususlar ve her aşama için yazma uzunluğu hakkında bilgi vermektedir. (Bakınız: Tablo 2)

Tablo 2: Baguwen (Sekiz Aşamalı Makale) Yapısı²

Aşama	Aşama Adı	İçerdiği Anlam	Adayın Odaklanması Gereken Noktalar	Yazılması Gereken Uzunluk
1	破題(pòtí)	Konuya başlamak	Atanan konuya dair adayın makale başlığı, adayın konuya dair bilgisini açığa çıkartır şekilde olmalıdır.	2 cümle
2	承題(chéngtí)	Konuyu devam ettirmek	Bu bölüm konunun daha fazla detaylandırıldığı bölümdür. Makale başlığında Konfüçyüs'ten alıntılanan açıklamanın neden yapıldığı hakkında bilgi verilmelidir.	4-5 cümle
3	起讲(qǐjiǎng)	Tartışmayı başlatmak	Bu bölüm makalenin asıl başlangıcıdır. Adaylardan, klasik	10 cümle

² Yukarıdaki tablo Elman, 2000: 394 ve Kirkpatrick, 1997: 232-233 kaynaklarındaki bilgiler doğrultusunda oluşturulmuştur.

			ve bilgilerden alıntı yaparak kendi cümleleri ile konuyu şekillendirip bilge bir üslupla ifade etmeleri beklenir.	
4	起股 (qǐgǔ)	Başlangıç	Yazının genel duruşu ve amacının gösterildiği kısımdır. Bu bölüm retorik olarak birbirine paralel iki paragraftan oluşmaktadır. Bu paragraflar içeriği tüketmeden makalenin felsefi içeriğini oluşturmalıdır.	4-9 cümle
5	续股 (xùgǔ)	Geçiş kısmı	Bu kısım, ilk iki satırın ikinci iki satıra paralel olduğu, makalenin ana temasının başlangıcıdır ve bunlar “ara bölümlerdir”.	-
6	中股 (zhōnggǔ)	Orta kısım	Bu bölüm makalenin ana kısmı, bir nevi kalbidir ve ana bölüm olarak adlandırılır. Adayın ileri sürmek istediği noktaları içerir. Yazım biçiminde paralel yapı kullanılmıştır. Makaleye konu olan tartışmanın tam olarak geliştirmesi gereken kısımdır.	4-10+ cümle
7	后股 (hòugǔ)	Sonraki kısım	Bu bölüm, orta kısımda veya ana bölümde ifade edilen fikirlerin geliştirildiği bölümdür ve bir sonraki kısmı temsil eder.	10-20 cümle
8	大结 (dàjiē)	Sonuç	Bu kısımda aday kompozisyonu sonlandırır ve sonuç kısmını yazar.	2-4 cümle

Sekiz aşamalı makale türünün en önemli özelliklerinden birisi de içeriğinin sabit bir yapıya sahip olmasıdır. Sekiz aşamalı makale sınavı adını tam olarak yapı biçiminden ötürü almıştır (Xu, 2016: 6) Tüm sekiz aşamalı makale türlerinin sekiz aşaması olması gerekmektedir. Aynı zamanda edebi türdeki bu makale Çin dilinin özelliklerini barındırmalıdır. Bu makalenin bir diğer önemli özelliği de karşıtlık yani anlam ve ses bakımından uyumlu iki mısraya işaret etmesi gerektiğidir. Karşıtlık antik Çin edebiyatçıları için gerekli olan temel bir beceridir. Sadece bu makale türünde değil, şiir, deneme gibi türlerde de yer alması gereken unsurdur. Karşıtlık unsurunun yer aldığı makale türünde sadece isimler isimlerle değil, fiiller fiillerle de eşleşmelidir (Pei, 1989: 194). Her kelime türünde benzer niteliklere sahip olanlar seçilmelidir. Örneğin, makalede önce dağ ismi ifade edildiğinde, karşıtlığı coğrafi isimler olduğundan makalenin devamında deniz ya da su kelimelerinin kullanılması gerekmektedir.

Sekiz aşamalı makalenin her bölümünde adayın yazması gereken cümle sayıları belirlenmiştir. Farklı dönemlerde uygulanan sınavlarda sekiz aşamalı makalede yazılması gereken karakter sayısı belirli kurallar dâhilinde açıkça tanımlanmıştır. Ming Hanedanlığı imparatoru Wanli (萬曆帝) döneminde her makale 500 karakterle sınırlandırılmıştır. Qing Hanedanlığına doğru karakter sayısı giderek arttırılmıştır. Qing imparatoru Shunzhi (順治帝) döneminde 550 karakter, İmparator Kangxi (康熙帝) döneminde 650 karakter, İmparator Qianlong (乾隆帝) döneminde 700 karakterle sınırlandırılmıştır (Elman, 2013: 59).

Makale yapısı, karakter sayısı ve yazım tekniği gibi farklı türde belirlenen kurallar makalenin objektif olarak değerlendirilmesini mümkün kılmıştır. Sınava katılan adaylar tarafından yazılan sekiz

aşamalı makalenin kabul edilip edilemeyeceği ise bazı şartlara bağlıdır. Öncelikle yazılan makalenin yapısına ve genel formata uyup uymadığına bakılmaktadır. Makalenin bütününde sekiz bölümün mantıklı şekilde oluşturulma durumuna, her bölümün amacına uygun yazıldığına, adayın alıntılarda bulunması ve düşüncelerini ifade etme gücüne bakılarak, sınırlı sayıda karakter kullanma hakkı göz önüne alındığından karakterleri akıllıca kullanıp kullanmadığı incelenmektedir. Aynı zamanda, sekiz aşamada giriş, gelişme, ana kısım ve sonuç kısmının belirtilen kurallar dâhilinde bir bütün olarak oluşturulmasına bakılarak temel bileşenlerin tamamlanıp tamamlanmadığı kontrol edilmektedir. Makalede belirtilen kural dâhilinde karakter sayısına uyulup uyulmadığı ve adayın yazma ve ifade şeklinin ne derece güçlü olduğuna dikkat edilmektedir. Sınavın belirtilen çerçevelerde sahip olduğu bu kurallar, sınava katılan her bir adayın yazdığı sekiz aşamalı makale sınavının objektif olarak değerlendirildiğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Ming Hanedanlığı döneminde uygulanmaya başlayan kesin ve katı kurullarla formüle edilmiş bu yazım formatı, Çin’de Qing Hanedanlığı (清朝, 1644-1911) dönemi sonuna kadar birkaç yüzyıl boyunca uygulanmaya devam etmiştir. Bazı araştırmacılar (Cai, 1993; Connor, 1996) sınavın Çin tarihinde bu kadar uzun süre var olması ve uygulanmasının derin sosyo-kültürel etkilerinden kaynaklandığını düşünmektedir. Nitekim sekiz aşamalı makale yazma biçimi çağdaş Çince yazım biçimini ve anadili Çince olanların İngilizce yazım biçimini bazı açılardan etkilemektedir. Örneğin; sekiz aşamalı makale retorik kalıbı Çince yazım biçiminde dolaylı anlatım veren ifadelerle sonuçlanır. İkincisi, Çince yazıda eşleştirilmiş ifade ve yapılar, mukayese ve kinaye türündeki ifadelerde Çincenin kullanılmasının tercih edilmesini savunur (Liu, 2012: 2).

Sekiz aşamalı makale türü ile ün salmış kişi Wang Ao (王鏊)’dır. Deneme yazarı Wang Ao sekiz aşamalı makale türünün ustası olarak da bilinir (Qian, 1996: 928). Wang Ao’ın sekiz aşamalı makaledeki yeri, uzmanlaştıkları alanlarla ün salmış Sima Qian’ın tarih yazıcılığı, Han Yu’nün eserleri, Wang Xi Zhi’nin kaligrafisi ile karşılaştırılacak kadar ünlüdür. Wang Ao’ın sekiz aşamalı makale türünde ustalaşması ve bu tür makalenin ustası şeklinde anılmasının en önemli nedeni klasik eser bilgisine dayanmaktadır. Bu durum sekiz aşamalı makale sınavını geçmenin, Dört Kitap ve Beş Klasik eser bilgisine dayandığının bir göstergesidir.

Ming döneminde uygulanmaya başlayan sekiz aşamalı makale sınavının uygulanmaya başlandığı dönemden itibaren sert bir şekilde eleştirilmiştir. Hatta eleştirenlerin çoğu sınavı geçmek için adaylardan yazması beklenen bu edebi makale türünün, memurluk sınav sistemini çökerten ve olumsuz yönde etkileyen bir sınav olduğunu düşünmektedir (Xu, 2016: 5). Bazı kesimler sınavın adil bir şekilde gerçekleştirilmesine gereğinden çok fazla odaklanıldığını ve bu doğrultuda oluşturulan sert kuralların asıl amacının nitelikli adayları seçmek olan sınavın önüne geçtiğini ve sınavın asıl amacından uzaklaştığını düşünmektedir.

SONUÇ

Tang Hanedanlığı döneminde geliştirilen ve Song Hanedanlığı döneminde olgunluğa ulaşan memurluk sınav sistemi 20. yy. başlarında yasaklanana kadar, Çin toplumunu kültürel ve sosyal anlamda derinden etkilemiştir. 1300 yıl uygulamada kalan memurluk sınav sistemi hanedanlığa hizmet için nitelikli ve yetenekli kişiyi seçmenin bir yolu olduğundan, hanedanlık memurluk sınav sistemine son derece önem vermiştir. Bu bağlamda farklı dönemlerde farklı sınav türleri ortaya çıkmıştır. Bu dönemde memurluk sınav sistemi eğitim kurumlarını gölgede bırakmaya başlamış ve eğitimin temel noktası haline gelmiştir. Bu sistem bir yandan soylu ve aristokratların sahip oldukları özel gücü bastırırken, diğer yandan sıradan insanların eğitim alma, öğrenme ve sınavlara girerek başarılı olma fırsatını da beraberinde getirmiştir. Bu şekilde halktan herhangi birisi de sınavlarda başarılı olduğu takdirde, memur pozisyonuna gelerek yüksek bir maaşla işe başlamış, devlet yönetim işlerinde söz sahibi olmuş ve bunun da ötesinde yönetici sınıfın bir üyesi konumunda olmuştur. Bu sebeple memurluk sınav sistemi bazı dönemlerde soylu sınıf tarafından eleştirilmiş ve şiddetle karşı çıkmıştır. Âlimlerin de aday olarak sınava girmeleri yönetimde söz sahibi olmalarını sağlamıştır. Bu da bir nevi yönetim şekli ve idari yapının daha sağlıklı ve kaliteli şekilde işlenmesine sebep olmuştur. Aynı zamanda Tang Hanedanlığı döneminde memuriyete ait herhangi bir geçmişi olmayan kişinin de sınava girmesine izin verilmesi sınavın halk tabanında da yayılmasını sağlamıştır. Bu noktada, memurluk sınavı sadece aristokrat ve soylulara özgü bir sınav olmaktan çıkarak, halka da hanedanlıkta memur olma şansı vermiştir. Bu durum halkın sınavlara hazırlanmak ve en nihayetinde hanedanlıkta memur olmak için okumaya yönelmesine sebep olmuştur. O dönemde sıradan halkın kitaplara ve bilgiye erişiminin artmasıyla aydın ve entelektüel anlamına gelen

“dushu ren (读书人)” teriminin ortaya çıkması halk tabanında sınava olan ilginin bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Antik dönem Çin eğitim sisteminin temelinde Konfüçyüsçü düşünce ekolünden görüşleri ve ilkesi yer aldığından, memurluk sınav sistemi konu içeriği Konfüçyüs düşünce ekolünün savunduğu eğitim ilkeleri ve görüşüne göre oluşturulmuştur (Gökenç Gülez, 2023: 319). Bu durum zaten klasiklere hâkim olan âlimlerin yanında halkın da klasik eserler okumasına sebep olmuş ve bunun sonucunda da toplumda Konfüçyüs düşüncesinin yayılması sağlanmıştır. Ming Hanedanlığı döneminde sınava katılan adaylarda Klasik Çince okuryazarlığı şartının aranması, memur olmak isteyen adayların klasik eserleri okumaya yönelmesine sebep olmuştur. Bu bağlamda, oğullarının memur olarak hanedanlıkta görev yapmasını ve toplumdaki statüsünü yükseltmesini isteyen aileler, küçük yaşlardan itibaren çocuklarına klasikleri okuma eğitimi vermeye başlamışlardır. Memurluk sınav sisteminde bazı dönemlerde sınav içeriğinin klasik eserlerle sınırlandırılmış olması halkı klasik eserleri okumaya, anlamaya sevk etmiş ve bunun sonucunda toplumda Konfüçyüs öğretisi yayılmıştır. O dönem hanedanlık yönetim şekli ve yapısı da Konfüçyüsçü düşünce sistemini benimsediğinden bu durum hanedanlığın da istediği yönde ilerlemiş, sonuç olarak farklı dönemlerde sınav müfredatı sadece Konfüçyüs klasik eserleri ile sınırlandırmıştır.

Ming Hanedanlığı döneminden beri memurluk sınav sistemi içerisinde uygulanmaya başlayan sekiz aşamalı makale sınavı (八股文) edebi türde makale yazma sınavıdır. Sekiz farklı aşamadan oluşan bu sınav adayların farklı dönemlerde belirli sayıda karakter kullanmaları, makale konusunu güçlü ve bilge bir üslupla ifade etmeleri gerektiği, makalede Konfüçyüs klasiklerinden Dört Kitap ve Beş Klasik esere atıfta bulunmaları gerektiği ve her aşamada belirtilen format ve kurallara tabi olduğu bir sınav türüdür. Sınavda sert kurallar uygulanması memurluk sınavını bir kat daha zorlaştırdığı için eleştirilmiş ve tepkiler almıştır. Ancak sınavın belirli bir formatının olması, adaylar tarafından yazılan makalenin objektif bir şekilde değerlendirilmesi, halkın sınavın adil ve liyakatli bir şekilde gerçekleştirildiği düşüncesine sahip olmasına sebep olmuştur. Eğitimin ve bunun da ötesinde hanedanlıkta memur olabilmenin sadece soylu sınıfa özgü olmadığını, kendisini geliştiren, yetenekli ve nitelikli olan sıradan halkın da bu imkâna sahip olacağı görüşü ortaya çıkmıştır. Sınavın bu denli katı kurallara sahip olması, şeffaf ve adil bir şekilde değerlendirilmesi toplum düzenini sağlarken aynı zamanda soylu sınıf ile halk arasında bir denge de kurmuştur.

Sekiz aşamalı makale sınavının konusu Dört Kitap ve Beş Klasik ile sınırlandırılmış olsa da, farklı hanedanlık dönemlerindeki memurluk sınavı içeriği değişiklik göstermektedir. Sui Hanedanlığı döneminde sınav içeriğinde edebi eser olarak şiir, makale, kompozisyon yer alıyorken, Tang Hanedanlığı döneminde adayların şiir yazma yetenekleri ölçülmüştür. Ming döneminde ise adaylardan şiirden ziyade, klasik eserlere odaklanarak politika tartışmalarını inceleyen makaleler yazması istenmiştir. Bunun yanında adayların Çince karakterleri doğru kullanım yeteneği ölçülmüş ve farklı alanlarda istenen şartlar halkın bu alanlarda kendilerini geliştirmelerine, daha çok okumalarına ve toplumda aydın bir kesimin oluşmasına sebep olmuştur. Aynı zamanda söz konusu sınav adil ve liyakatli bir şekilde yapıldığından sınava katılan adayın toplumdaki statüsüne, aristokrat bir aileden ya da fakir bir aileden geldiğine bakılmaksızın herkesin eşit bir şekilde yarıştığı bir platform sunmuştur. Bu durum halkın hanedanlığa olan güvenini sağlamlaştırırken, aynı zamanda toplumda bulunan her kesimin eşit eğitim hakkı ve sınavda eşit şartlara sahip olmasına sebep olmuştur. Günümüzde Çin’de gerçekleştirilen kamu personelleri sınavı da, Çin’in hanedanlık dönemindeki sınav kural ve prensiplerini temelde benimsemiştir.

Öte yandan, sekiz aşamalı makale sınavının Çin toplum ve kültürüne olumsuz etkileri de söz konusudur. Sınavın her aşamasında sınırlı karakter kullanımı, makalede klasiklerden alıntılar yapılması, ifade edilmek istenen meselenin bilge bir üslup ile ifade edilmesi, makalede kişinin kendi düşüncelerini ifade etmesine izin verilmemesi adayların düşüncelerini sınırlandırmasına ve yazdıkları bilgilerin gerçeği yansıtmamasına sebep olmuştur. Sınavın uygulandığı Ming-Qing dönemindeki okumuş kesim memurluk sınavındaki en zor aşama olan sekiz aşamalı makale yazma sınavına odaklanarak diğer bilgi kaynaklarına kayıtsız kalmış ve sadece bu sınav kapsamındaki klasik eserleri okumuştur. Bu durum Çin’in bilim ve teknolojiye gelişmelerden geri kalmasına sebep olmuştur.

Ming Hanedanlığı döneminde memurluk sınav sisteminde sekiz aşamalı makale sınavına odaklanılması, bu tür dışında politika makaleleri, deneme, teori gibi diğer tarzdaki edebi eserlerin incelenmesine engel olmuştur. Bu durum Ming dönemi eğitiminin dengesiz ve faydacı yönde gelişimine ve en sonunda da ülkenin ve toplumdaki bireylerin gelişimi üzerinde olumsuz yönde etki etmiştir. Sekiz aşamalı makale sınavı kapsam olarak sosyal bilimler kapsamındadır. Doğa bilimleri araştırmalarında iyi olan adaylarla karşılaştırıldığında, okuma ve ifade dilinde iyi olan adaylar bu sınavda avantajlı konumda

olmuşlardır. Bu durum fen bilimlerinde iyi olan adaylar için tam tersi bir durumken, sosyal bilimler alanında iyi olan bilgin ve aydınların yeteneklerini katı kuralları olan bir sınavda sınırlı sayıda karakterle göstermesi ve kanıtlaması ülkenin uzun vadede kalkınmasına bir engel olarak görülmüştür (Sun, 2019: 23). Öte yandan sınavda uyulması gereken kurallar günümüzde Çinlilerin Çince ve İngilizce dillerinde yazım biçim ve üslubunu etkilemiştir. Sekiz aşamalı makalenin başlangıcından itibaren her bir aşamasına baktığımızda, konuya giriş, gelişme kısmında konunun detaylandırılması ve ifadeyi güçlü kılmak için alıntılara yer verilmesi ve sonuç kısmı gibi hususlar Çinlilerin bugün makale yazı ve üslubunda dikkate aldığı faktörler arasındadır.

Yazarlık Katkısı

Ming Dönemi Çin Memurluk Sınav Sistemi ve Edebi Makale Türü: “Baguwen (八股文)” başlıklı makale tek yazarlı bir çalışmadır.

Etik Kurul Beyanı

Araştırma doküman incelemesine dayalı bir çalışma olduğundan etik kurul onayı gerekmemektedir.

KAYNAKÇA

- Avcı, İ. (2017). Mançu Hanedanı Çin Klasik Memurluk Sınav Sistemi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt: 10. Sayı: 10, 13-21.
- Cai, G. (1993). *Beyond “Bad Writing”: Teaching English Composition to Chinese ESL Students*. Paper Presented at the Annual Meeting of the Conference on College Composition and Communication (San Diego, CA, March 31-April 3, 1993). Washington, DC: Education Resources Information Center.
- Cheng, L. (2010). The History of Examinations: Why, How, What and Whom to Select? In L. Cheng, & A. Curtis (Eds.), *English Language Assessment and the Chinese Learner*. Routledge. 13–26.
- Connor, U. (1996). *Contrastive Rhetoric: Cross-cultural Aspects of Second-language Writing*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Eberhard, W. (1995). *Çin Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Elman, B. A. (2000). *A Cultural History of Civil Examinations in Late Imperial China*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Elman, B. A. (2013). *Civil Examinations and Meritocracy in Late Imperial China*. Harvard University Press.
- Elman, B. A. (2013). The Civil Examination System in Late Imperial China, 1400-1900. *Frontiers of History in China*, 8(1), 2–50.
- Fairbank, J. K. (1968). *The Chinese World Order: Traditional China’s Foreign Relations*. Harvard University Press.
- Gökenç Gülez, S. (2023). Modern Çin Eğitim Sisteminde Geleneksel İzler: Konfüçyüsçü Eğitimin Yeniden Canlanması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 32: 1, 313-327.
- Higgins, L. T., & Zheng, M. (2002). An Introduction to Chinese Psychology – Its Historical Roots until the Present Day. *The Journal of Psychology*. 136 (2), 225–239.
- Hu, C. T. (1984). The Historical Background: Examinations and Controls in Pre-modern China. *Comparative Education*, 20 (1), 7–26.
- Jin, F. Z. (1990). A Comprehensive Discussion of China’s Ancient Civil Service System. *Social Sciences in China*, 11(2), 35–59.
- Kaçer, F. & Kaçer, M. (2018). Japonya, Kore ve Vietnam’da Çin Bürokrasi Sınavları: Bölgesel Politika Yayılması Örneği. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 7(2), 718-736.
- Kirkpatrick, A. (1997). Traditional Chinese Text Structures and Their Influence on the Writing in Chinese and English of Contemporary Mainland Chinese Students. *Journal of Second Language Writing*, 6(3), 223-244.
- Lee, T. H. C. (2000). *Education in Traditional China. A History*. Brill.
- Li, L. F. (1991). Tang Liu Dian. Wenhai Chubanshe.
- Liu, H. & Li, B. (2004). *Zhongguo Keju Shi*. Orient Publishing Center.
- Liu, X. (2011). Gaokao Huji Zhi de Lishi Jinxiang, Xianshi Kunjing yu Fansi. *Journal of National Academy of Education Administration*, 11, 57–61.

-
- Liu, X. (2012). More Than Ba Gu Wen (Eight-Legged Essay) and Confucianism: A New Research Agenda for English-Chinese English Writing Studies. *Sls News, The Newsletter of Second Language Writing Interest Section*, 1-6.
- Lu, L. Z. (2005). The Policy Evolution and Characteristics of the Candidate Qualifications of the Imperial Examinations. *Higher Education*, 12, 100-109.
- Miyazaki, I. (1976). *China's Examination Hell: The Civil Service Examinations of Imperial China*. Çev. C. Schirokauer. Yale University Press.
- O'Sullivan, B. & Cheng, L. (2022). Lessons from the Chinese Imperial Examination. *Language Testing in Asia*, 12, 1-20.
- Pei, C. Y. (1989). *Cai Yuan Pei Quan Ji Di Qi Juan*. Beijing: Zhonghua Shuju.
- Qian, J. B. (1996). *Zhongguo Wenxue Shi*. Beijing: Zhonghua Shuju.
- Qin, Lei (2015). Baguwen Dui Zhongguo Wenhua de Yingxian. *Heilongjiang Shizhi*. (1), 354.
- San Shi, S. J. (1999). *Chuantong Zhongguo de Neifaxing Fazhan*. Çev. Yu Xiang Ke. Zhongyang Bianyi Chubanshe.
- Sun, J. (2019). Lun Mingdai Baguwen Kaoshi Libi Jiqi Dangdai Qishi. *Daxue Yuwen Jianshe*, 14, 22-23.
- Xu, T. L. (1977). *Xi Han Huiyao*. Shanghai Renmin Chubanshe.
- Xu, Z. (2016). Baguwen de Zuoyong he Yiyi. *Hebei Shifan Daxue Xuebao, Jiaoyu Kexueban*.
- Zhang, X. (1993). *Zhongguo Keju Kaoshi Zhidu*. Xinhua Publishing House.
-